דיני ממונות בשלשה פרק ראשון סנהדרין טו.

האומר ערך כלי עלי נותן דמיו. כגון שהוא שוה דיודע הוא שאין לומר לשון ערך לכלי ואין ערכו קלוב וגמר ואמר לשם דמים דאין אדם מוליא דבריו לבטלה: **ערכין המטלטלין.** משמע שהערכין מיטלטלין: **נמפפים מטלטלין לערכו.** שאומר ערכי עלי ומתחייב ערך הקלוב לפי שניו והיה לו מטלטלין ואמר הרי אלו לערכי וחלה עליהן קדושה וכא לפדותן צריך ג' להוליאן מיד הקדש: **ר' אבהו אומר באומר ערכי עלי.** ואינו פורע וכא כהן למשכנו ומכא לו מטלטלין והכי קאמר הערכין להיינו ערך אדם וכא ליתן מטלטלין נגבין בשלשה שמאין: **בשלמא לאפוקי מהקדש.** כגון דרב גידל ורב אסדא הוא דבעי שלשה דכיון דאל עליו הקדש לא ניפוק עד שיפדנו בשויו: **אלא לעיולי.** כגון דר' אבהו: **עיולי נמי דילמא טעו.** ויקחנו להקדש ביותר משויו: **אד לגופיה.** דינכוי כהן: **מיעוט אחר מיעוט.** דכולהו ממעטי ישראל דמשמע כהן ולא ישראל: **ואימא אמשה כהנים ואמשה ישראל.** בעינן דקמא לגופיה ושני לו הוי מיעוט אחר מיעוט ושלישי הדר איטרוך לגופיה דניהוי כהן דכיון דאיתרבי ליה ממיעוט אחר מיעוט לאפילו ישראל כי הדר כתב כהן דוקא כתביה דלאו מיעוט אחר מיעוט הוא דהא שני לאו מיעוט הוא אלא ריבוי וכן כולם אד דווקא וחד הוי מיעוט אחר מיעוט: **ואדם כיולא בהן.** בקרקעות דבעי נמי אשה וכהן [ד] לשומו: **ועבד איפקא לקרקעות.** והתנחלתם אותם (ויקרא כה): **שער העומד ליגזז.** והקדישו וכא לפדומו בשויו שעושין משער אדם נפה וקילקלי ומבק: **כגזוז דמי.** והוו להו מטלטלין וכשלשה: **אין מועלין בו.** דעבד הרי הוא בקרקע ואין מעילה בקרקע ובמסכת מעילה (דף יח:) גמר מטא מטא מתרומה בפרק הנהנה: **מועלים בשערו.** דשערו לאו כגופו והוה ליה כשאר מטלטלין: **העומד ליגזוז.** שכבר שילא פרע ולאוי להסתפר: **ש"מ.** פלוגתא דתנאי הוא לתנא קמא דאמר לית בהו מעילה סבר כמחובר דמי ולענין פדייה נמי בעי עשרה ולרבן שמעון כגזוז דמיא: **דברים שהן בקרקע.** מחוברין לקרקע: **ואין בקרקע.** אלא כמטלטלין: **ר"מ מחייב.** לישבע על האשר שהודה מקלת הטענה. אע"ג דאין נשבעין על הקרקעות כדילפינן בשבועת הדיינים (שבועות דף מב.) הכא כיון דאין לריכין לקרקע דעומדות ליגזר הן כדמוקי ר' יוסי בר חנינא דאפילו תנאי כבלורו דמיין ונשבעין: **לא.** התם בענבים כל כמה דשבקת להו מיכחש כחשי אבל שערו אשבוחי משבח הלכך אפי' ר' מאיר בשער כרבנן סבירא ליה: **קא פסיק וחני.** מתני' רובע פתמא בכ"ג: **לא שנא.** שור שרבע אדם זכר ולא שנא שור שרבע אשה נקבה דנפקא לן תרוייהו מקראי בפרק ארבע מיתות (לקמן נד:) שהן בסקילה ותנא דמתני' מרבי להו לכ"ג: **בשלמא רובע נקבה.** כתיב ביה כ"ג דכתיב והרגת את האשה ואת הבהמה איתקש בהמה לאשה ואיני נפשות נפקין לקמן [ח.] בעשרים ושלשה: **אלא רובע זכר.** מנלן דבעי כ"ג: **דכתיב כל שוכב וגו'.** ומהאי נפקא לן בארבע מיתות [שם] לרובע זכר: **דאם אינו ענין.** לאדם הבא על הבהמה דהא קרא אחריינא כתיב (ויקרא כ) איש אשר יתן שכבתו וגו': **תניסו ענין לנשכב.** למביא בהמה עליו ומדאפקיה בלשון שוכב ליתן בשוכב מה בא על הבהמה הוא והיא בכ"ג כדילפינן [נעיל ב.] מוהא הבהמה תהרגו (שם) דאיתקש בהמה לאדם אף מביא בהמה עליו שייהם בכ"ג: אימא

האומר ערך כלי זה עלי נותן דמיו מ"ט אדם יודע שאין ערך לכלי וגמר ואמר לשום דמים משום הכי נותן דמיו האי ערכין המטלטלין ערכין של מטלטלין מיבעיא ליה תני ערכין של מטלטלין רב חסדא אמר אבימי במתפים מטלטלין לערכין האי ערכין המטלטלין מטלטלין של ערכין מיבעי ליה תני מטלטלין של ערכין רבי אבהו אמר [א]באומר ערכי עלי בא כהן לגבות ממנו מטלטלין בשלשה קרקעות בעשרה אמר ליה רב אחא מדיפתי לרבינא בשלמא לאפוקי מהקדש בעינן שלשה אלא לעיולי להקדש שלשה למה לי א"ל סברא הוא מה לי עיולי מה לי אפוקי אפוקי מ"ט דילמא טעי עיולי נמי דילמא טעי: רבי יהודה אומר כו': א"ל רב פפא לאביי בשלמא לר' יהודה היינו דכתיב [ב]כהן אלא לרבנן כהן למה להו קשיא: הקרקעות תשעה וכהן: מנהני [ג] מילי אמר שמואל [ד]עשרה כהנים כתובין בפרשה חד לגופיה הנך הוי מיעוט אחר מיעוט [ה]ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות דאפילו ט' ישראל ואחד כהן מתקיף לה רב הונא בריה דרב נתן אימא חמשה כהנים וחמשה ישראלים קשיא: ואדם כיוצא בהן: [ו]אדם מי קדוש אמר ר' אבהו [ז]באומר דמי עלי דתניא [ח]האומר דמי עלי שמין אותו כעבד הנמכר בשוק ועבד אתקש לקרקעות בעי רבי אבין שער העומד ליגזוז בכמה [ט]כגזוז דמי ובשלשה או כמחובר דמי ובעשרה [י]ת"ש המקדיש את עבדו אין מועלין בו רשב"ג אומר מועלין בשערו וקיימא לן [יא]דבשערו העומד ליגזוז פליגי ש"מ נימא הני תנאי כהני תנאי דתנן ר"מ [יב]אומר יש דברים שהן בקרקע ואינן בקרקע ואין חכמים מודים לו ביצד עשר גפנים טעונות מסרתי לך והלה אומר אינן אלא חמש ר' מאיר מחייב וחכ"א [יג]כל המחובר לקרקע הרי הוא כקרקע [יד]ואמר רבי יוסי בר חנינא בענבים העומדות ליבצר עסקינן מר סבר [טו]כבצורות דמיין ומר סבר לאו כבצורות דמיין לא אפילו תימא ר' מאיר עד כאן לא קאמר רבי מאיר התם כל כמה דשבקה להו מיכחש כחשי [טז]אבל שערו כל כמה דשבקה להו אשבוחי משבח: דיני נפשות כו': קא פסיק ותני [יח]ל"ש רובע זכר ול"ש רובע נקבה בשלמא רובע נקבה דכתיב [יט]והרגת את האשה ואת הבהמה אלא רובע זכר מנא לן דכתיב [כ]כל שוכב עם בהמה מות יומת [כא]אם אינו ענין לשוכב תניהו ענין לנשכב ואפקיה רחמנא בלשון שוכב לאקושי נשכב לשוכב מה שוכב הוא ובהמתו בעשרי ושלשה אף נשכב הוא ובהמתו בעשרים ושלשה: [כב]שור הנסקל בעשרים ושלשה: שנא' [כג]השור יסקל וגם בעליו יומת כמיתת הבעלים כך מיתת השור: א"ל אביי לרבא ממאי דהאי וגם בעליו יומת לכמיתת בעלים כך מיתת השור הוא דאתא אימא

לה כר' מאיר דאמר אין אדם מוציא דבריו לבטלה ותימה דנפרק האומה (נעיין דף נמ: ותס"ד) אמר רב המקדים עבדו ילא לחירות מאי טעמא גופיה לא קדיש כו' משמע התם דהיינו דלא כר"מ דלדידי' קדוש לדמיו ונראה דהתם דערכין אליבא דר' מאיר קאמר רב וליה לא סבירא ליה וכן משמע התם (ערכין דף ה.) דפריך לר"מ פשיטא ומי אתא למימר דסבר כר' מאיר מאי פריך פשיטא אלא משמע דלא סבר כרבי מאיר אלא קאמר דלר"מ נותן דמיו א"כ איכא כ' ליטני דרב בגיטין (דף לח:) חד במקדים וחד במפקיר:

אדם מי קדוש. וא"ת ולוקמא בעבד דקדוש כדאמרינן בסמוך דמועלין בשערו ואמר בהאומה (שם) המקדים נכסיו והיו בהם עבדים אין הגזברים רשאין להוליאם לחירות וי"ל דאדם לא משמע ליה דקאי אעבד אי נמי הכא פריך אליבא דרב דאמר (שם) המקדים עבדו יצא לחירות [כ]: **שער** העומד ליגזוז. אף על גב דמעילה יליפינן מתרומה ועגנין תרומה לא אמרינן כל העומד לקצור כקצור דמי דלענין האי לא יליפינן מתרומה דתמעול מעל ריבה כדדרשינן במעילה (דף יח:) לגבי כמה דברים:

אין מועלין. כאן משמע דאין מעילה במחובר ובהדיא אמרי' הכי במסכת מעילה (דף יד:) וקשה לפי' רשב"ם דבפ' המוכר את הספינה (ב"ב דף עט. ושם) גבי מקדיש דקתני מועלין בבור ופי' כגון שהגביע חפצים בבור ולא יתכן דהיינו מחובר אלא שעקר חוליא מן הבור ונהנה ממנה: **בענבים** העומדים ליבצר. תימה דבפרק נערה (כתובות דף נא: ושם) פריך גבי זאל הב ליה מתמרי דעל גודיא סוף סוף כל העומד לגזוז כגזוז דמי דלריכי לזיקלא קאמינא ומאי פריך והא רבנן דהכא לית להו הך סברא וי"ל דגבי נעל חוב מודה דלא גבי מדבר העומד לגזוז דלא סמכא דעתיה ועוד פר"מ דהתם פריך משום דבפרק הכונס (ב"ק דף עט:) פסיק רב כרבי שמעון דאמר אכלה פירות גמורים משלמת פירות גמורים ואין שמין אותן אגב שדה משמע דבכגזורות דמיין:

אם אינו ענין לשוכב כו'. ומהכא נמי בפ' ד' מיתות (לקמן דף נד:) יליפינן אזהרה לנשכב מה שוכב ענש והזהיר כו' ותימה ר' אבהו דפליג עלה התם כ"ג מנא לן וכן רבי שמעון דדרים מייתי התם (ד' ס.) דבני נח מוזהרים על כיסוי מדלתיקש לשוכב עם בהמה וכן לבן עזאי דגמר מייתי דמכשף בסקילה בההוא פירקא (דף סו:) וי"ל דאי משום הקיש הל"ל קרא דאדם כי יתן את שכבתו בבהמה גבי מכשפה הלכך קרא דכל שוכב מיותר לנשכב כדדרשינן: אימא

מסורת הש"ס

[א] מגילה כג: [נעיל יד:], [ב] [יומא מג. וש"נ], [ג] [מגילה כג:], [ד] [נזיר נח.], [ה] [יומא לט., ו] כ"מ ק: [ניטין לט. שבועות מב.], [ז] [שבועות מג.], [ח] [לקמן נד:], [ט] [שומן כל.], רש"ל, [י] [דף לט. ד"ה הא מנין], [כ] [וע"ע תוס' מגילה כג: ד"ה ואדם],

הגהות מהר"ב רנשבורג

[א] גמ' מנה"מ אמר שמואל עשרה כהנים. עי' ערכין דף יט ע"ב תוס' ד"ה אי דילמא כו':

מוסף רש"י

נותן דמיו. כמה שהוא נמכר בשוק (ערכין ה.), אדם יודע שאין ערך לכלי. דנפשות כתיב (שם). עשרה כהנים כתובין בפרשה. בפרשת הקרבות. שלשה בערכין ושלשה בהמה ואריעה בקרקעות, וכיון דמשלמי נהו עשרה בענין עשרה נגני [מגילה כג.], חד לגופיה. דינכוי כהן (שם). אדם מי קדוש. והא אין נמכר בשוק כעבד לכן אין קנים (תוס' שם בשם רש"י). ועבד איתקש לקרקעות. שנאמר והתנחלתם אותם לנחלה לעולם כהם תעבדו (מגילה כג.). יש דברים שהן בקרקע. מחוברין לקרקע ואינן בקרקע. דקי"ל אין נשבעין על הקרקעות, ועל נפנים הללו נשבעין בהודאת מקלת הטענה (גיטין לה.). עשר גפנים טעונות מסרתי לך. לשמור בקרקעי (שם). ר' מאיר מחייב. שטעה (ב"מ ק:). הרי הוא בקרקע. ואין נשבעין עליהן (שם). אפילו תימא ר' מאיר. הא דקתני הכא אין מועלין בשערו כר"מ היא (גיטין לה.). אשבוחי משבח. הלכך לאו כגזוז דמי דעדיין צריך לחיבורו (שם).

רבינו חננאל

בקרקעות לפיכך צריך עשרה בני אדם בפדיונם, הקדישות נמי דמשלים בהו מנין שישה כהנים ליבעו ששה ולעלתה בקרשיא. הערכין המטלטלין בג' אוקמה רב גידל משמא דרב באומר ערך כלי עלי שצריך ג' לשומם וליתן דמיהן. ומתרץ ערכין של מטלטלין. ורב חסדא מתרץ לה מטלטלין של ערכין ובמתפים לערכו מטלטלין. ור' אבהו מוקים לה באומר ערכי עלי בא כהן לגבות היאמנו מטלטלין בני קרקעות בעשרה. אסקנה דלרבנן דתנן בני לית להו כהן כמו שאמרנו. הקרקעות תשעה וכהן מנא לן אמר שמואל עשרה כהנים כתובים בפרשה בזו שאמרנו למעלה חד לגופיה. אידך תרי מיעוט אחר מיעוט כלומר כהן ולא ישראל כהן ולא ישראל מיעוט ישראל עשרה פעמים בזו הפרשה. וקי"ל אין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות. כלומר אלו רצה הכתוב למעט ישראל הייה כותב כהן פעם אחת ודיו. למה כתב עשרה פעמים לרבות אפילו כולן ישראל ואחד כהן. ואקשו אימא חמשה ישראל וחמשה כהנים ועלתה בקרשיא: **ואדם** כיוצא באדם דמי עלי שצריך עשרה לשומו כעבד כנעני וליתן דמיו ועבד הוא בקרקע דכתי' בהן בכנענים לרשת אחזה וזה הואיל וצריך שומת דמים כעבד כנעני

עין משפט נר מצוה

קבב א ב מי' פ"ח מהל' ערכין הלכה כ:
קבד ג מי' שם פ"ח הלכה ט ממג עשין קמח:
קבה ד ה מי' פ"ב מהלכות מעילה הלכה י:
קבו ו ז מי' פ"ה מהל' טוען הלכה ד ממג עשין לה מוס"מ מ"מ מי' לה מצוה כ ומ"ש:
קבז ח מי' פ"ה מהל' מעילה הלכה י:
קבח ט י מי' פ"ה מהל' סנהדרין הלכה כ:

תורה אור השלם

1. והערך הכהן אתה בין טוב ובין רע כערכך הכהן כן יהיה:
ויקרא כו יב
2. ואשה אשר תקרב אל כל בהמה לרבעה אתה והרגת את האשה ואת הבהמה מות יומתו דמיהם בם: ויקרא כ טז
3. כל שכב עם בהמה מות יומת: שמות כב יח
4. ואם שור נגח הוא מתמול שלשם והועד בבעליו ולא ישמרנו והמית איש או אשה השור יסקל וגם בעליו יומת: שמות כא כט

רבינו חננאל (המשך)

צריך עשרה. בעי ר' אבין שערו העומד ליגזז כגזוז דמי ונפדה על פי ג' אי דילמא כיון דמחובר בגופו כגופו דמי צריך עשרה. ופשטי לה מהא המקדיש עבדו אין מועלין בו רבן שמעון בן גמליאל אומר מועלין בשערו. וקי"ל כשערו העומד ליגזז פליגי תנא קמא סבר הואיל וליגזז עומד לא מיקדש עמו כי כגזוז דמי לפיכך הנהנה ממנו אין מועל. ת) ורשב"ג סבר לאו כגזוז דמי דאי לימא כי הני תנאי דתנן בפרק שבועות הדיינין ר"מ אומר יש דברים שהן בקרקע כו' ר' מאיר כת"ק ורשב"ג כחכמים ואמרינן אפי' תימא ר"מ כרשב"ג איכא דאמר ר"מ בענבים דכיון דעבדי ליבצר כל מה דמשההו בקרקע כחשי ויבשי אבל הכא בשערו דכמה דשביק ליה שבח הרי הוא כגופו. תני (מתיסבתא פ"מ) רשב"ג ור' אלעזר בר' צדוק אומרים אין מעברין השנה ואין עושין כל צרכי צבור אלא על תנאי כדי שיקבלו רוב צבור עליהן ומפורש (בגמ' בע"ז פ"ב) [בפירקין הלי בן]: **ירושלמי** רב הונא הוה ידע שהדותא לההוא גברא אתו בעי מידון קמיה וכפר ביה ושרא רב הונא גרמיה מההוא דינא ואזל ואסהיד עליה קומי ב"ד תוריין. א"ר יונתן ראה לשון שלימדני בן הנפח אלו אמר הרי השנה בעיבורה הייתי אומר אילו י"א יום שהחמה עודפת על הלבנה אלא הרי השנה מקודשת בעיבורה העיבור שהוסיפו לה חכמים לי' יום רב כהנא מדבית עלי קאתי והוו מארוך בצלותיה סגיא אמר כתיב אם יכופר עון בית עלי בזבח ובמנחה עד עולם. אבל מתכפר בתפלה. מעשה ועיבור השנה מג'

ת) ל"ש נהי דסבוסו דמי מ"מ בגופו נמי ליכא מעילה ומנלה ליישב.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com